

پیشینه ی پرچم ایران و شیر و خورشید آن

* در پنجمین متمم قانون اساسی مشروطه نخستین قانون اساسی ایران، (قانون اساسی مشروطه)، پرچم ایران به شکل شیر و خورشید بر روی سه رنگ سرخ و سفید و سبز تعیین شد. این قانون شکل شیر و خورشید پرچم را ایستاده، همراه با شمشیری در دست و خورشیدی در پس زمینه توصیف می کند.

* ... پس برای هر دولتی نشانی ترتیب داده اند. دولت علیه ایران را هم، نشان شیر و خورشید متداول بوده است که قرب سه هزار سال، بل متجاوز، از عهد زرتشت این علامه بوده ... (بخشی از فرمان محمداه قاجار) فرمان به تاریخ چهارم سپتامبر ۱۹۱۰ توصیفی دقیق از این نشان شیر و خورشید ارائه می دهد.

* در ایران پیش از اسلام، خورشید نشان میترا بوده و ریشه در باورهای ایرانیان باستان داشته است. در اوستا، در بخش یشته ها، یشته ششم ویژه ی خورشید می باشد و بارها از آن نام برده شده است.

خورشید یشته

- خورشید جاودانه ی تیز اسب را می ستایم،
هنگامی که خورشید فروغ بیفشاند و تابان شود،
هنگامی که خورشید بدرخشد،
سدها و هزارها ایزد مینوی برخیزند و این قر را فراهم آورند و فرو فرستند،
آنان این قر را بر زمین اهوره آفریده، پخش کنند،

- هنگامی که خورشید برآید،

زمین اهوره آفریده پاک شود،

آب روان پاک شود،

آب چشمه ساران پاک شود،

آب دریا پاک شود،

آب ایستاده پاک شود.

- اگر خورشید برنیاید، دیوان آنچه را که در هفت کشور است، نابود کنند و ایزدان مینوی در این جهان آسومند جایی نیابند و آرامگاهی نیابند.

- مهر فراخ چراگاه، آن هزار گوش ده هزار چشم را می ستایم،

گُز مهر فراخ چراگاه را که به خوبی بر سر دیوان کوفته شود، می ستایم
دوست را می ستایم،
بهترین دوستی را که در میان خورشید و ماه برپاست.

* **خورشید** (در چهره ی یک مرد) همیشه، یادآور پادشاهی در ایران بوده است.
* نگاره ی بلورین **خورشید** پیوسته در سراپرده ی پادشاهی **داریوش سوم**، خودنمایی می کرده است.
* **درفش اشکانیان** با نگاره ای از **خورشید** آراسته شده بود.
* بر بالای تاج شاهان **ساسانی** گویی که **خورشید** را نمایندگی می کرد، جای سازی شده بود.
* **یوحنا مالالاس** تاریخ نویس **یونانی** از نامه ای یاد می کند که در آن شاه **ایران** را **خورشید خورای** و شاه روم را **ماه خوربران** نامیده شده اند.

* **شیر** پیوسته پیوندی نزدیک با شاهنشاهی **ایران** داشته است.
در زمان شاهنشاهی **هخامنشیان** **شیر** همواره به گونه ای برجسته بر روی کاسه ها، سَرَدیس ها، جام های زرین و سیمین می خودنمایی می کرده است. تا جایی که تختگاه و همچنین بالاپوش شاهان هخامنشی، با نگاره هایی از **شیر** زینت یافته بودند.
* در سال ۱۷۴۶ **مهر** شاه **نادرشاه افشار** نگاره ای از **شیر** و **خورشید** داشت.
* در زمان پادشاهی **فتحعلی شاه قاجار** نویسنده ای فرانسوی به نام **لانگله Langley** در نسکی که در باره ی ایران نوشته، از **شیر** و **خورشید** یاد کرده و باور بر این دارد که **شیر** و **خورشید** از بازمانده های **ایران باستان** و هنگامی است که ایرانیان در آتشکده ها در برابر به نیایش می نشستند.

* این پرچمی که بر سر ما ایرانی ها سایه افکنده، و این خورشیدی که از پشت **شیر** بر روان و اندیشه ی ما می تابد و سایه روشن یکایک ما را ساخته اند، بار سنگینی از باورها و خواسته های تاریخی و فرهنگی ما را بر دوش می کشند.

* در گذشته های دور، پیش از تازش مسلمانان به سرزمین **وَرْجانو** ما **ایران**، پرچم **ایران درفش کاویانی** بود.
سعید نفیسی در نوشته ی خود به نام **تاریخ تمدن ساسانی** می نویسد:
درفش کاویانی در زمان **ساسانیان** بسیار بزرگ شده و هر پادشاهی بر آن گوهرهایی افزوده بود.
و باز در تاریخ **ایران باستان** می خوانیم که بدبختانه در جنگی که میان مسلمانان و ایرانیان، در **نهاوند**، در گرفت و به شکست سپاه **ایران** انجامید، **درفش کاویانی** به دست تازیان افتاد و آن را همراه با **غالی بهارستان** نزد **عمر بن خطاب** بردند. عمر از دیدن آنهمه گوهرها و زرینه هایی که به **درفش** آویخته شده بود در شگفت شد. او دستور داد گوهرها را بردارند، پرچم را بسوزانند و **غالی بهارستان** را تکه تکه و در میان سپاه عرب پخش کنند.
* پس از پیروزی تازیان بر **ایران**، کشور ما تا دو سده که در زیر چیرگی آنان بود نمی توانست پرچمی یا درفشی داشته باشد. ولی در درازای این دو سده دلاورانی مانند **ابومسلم**، **مازیار**، **مرداویز**، **یعقوب** و ... و .. به پا خاسته و آرام ننشسته تا توانستند دوباره پایه های خودسالاری را بریزند.

* تاریخ پدید آمدن **نخس شیر ایران** را سده ی سیزدهم ترسایی دانسته اند. پدیدار شدن **شیر** بر روی پرچم **ایران** نُه سده و پنجاه سال کهن سال تر از **خورشید** بوده است.

- از زمان های دیر و دور، ایرانیان دلبستگی بسیاری به **شیر** داشته اند. کهن ترین نشانه ی به دست آمده که بر این اندیشه **مهر** پذیرش می زند، تندیس **شیری** نشسته است که به زمان فرمانروایی پادشاهان در **شوش** می رسد و در سده های هفتم و ششم پیش از زایش نزدیکی های **شوش** می زیسته اند.

* نا گفته پیداست که درخشیدن **خورشید** در پشت **شیر** و **نخس** بستن آن دو بر روی پرچم **ایران** دارای ریشه ای ژرف تاریخی و فرهنگی دارد و این کار سرسری انجام نشده است.

در زمان پادشاهی **نادر شاه افشار** پرچم **ایران** سامان درستی به خود گرفت.
از آن زمان پرچم **ایران** بدینگونه شد: سه رنگ سبز و سپید و سرخ بر زمینه ای سپید که **شیری** به گونه ی نیمرخ بر آن **نخس** بسته است و **شیر** به سوی چوب پرچم گام برمی دارد. **خورشیدی** نیم برآمده هم بر پشت **شیر** می درخشد.
* سخن در باره ی پرچم **شیر** و **خورشید** نشان **ایران** بسیار بیش از این نوشته ی کوتاه است.

انگونه که در فرمان **محمدشاه قاجار** آمده است؛ نشان **شیر** و **خورشید** قریب به سه هزار سال بل متجاوز از عهد **زرتشت**، متداول بوده است.

در این نوشتن این نوشتار از نسک **شیر** و **خورشید**، نشان سه هزار ساله نوشته ی بانا ناصر انقطاع و نیز نوشته ی

شادروان احمد کسروی به نام تاریخچه ی شیر و خورشید سود برده شده است.

گردآورنده : ژاله دفتریان

آذر ماه ۲۵۸۰ ایرانی

دسامبر ۲۰۲۱ ترسایبی